

Hr Lauri Hussar
Riigikogu

Teie: 23.03.2026 nr 2-3/15-501

Meie: 08.04.2026 nr 1-9/1865-2

Vastus kirjalikule küsimusele

Austatud Riigikogu esimees

Edastasite vastamiseks Riigikogu liikme härra Jaak Valge esitatud kirjaliku küsimuse, milles juhitakse tähelepanu relvaeksami regulatsiooni rakendamisel ilmnunud kitsaskohtadele.

Täna sisukate ja põhjalike küsimuste eest. On oluline, et relvaeksami läbiviimine oleks õigusselge, ühtlane ning tagaks isikute võrdse kohtlemise, samuti relva ohutu käsitlemise oskuse objektiivse hindamise. Pöördumises toodud küsimused ja tähelepanekud on asjakohased ning neid on ministeeriumis käsitletud nii järelevalvepraktika kui ka õigusloome ettevalmistamise raames.

Leian, et kehtiv relvaeksami regulatsioon on põhjendatud ning täidab oma kesket eesmärki – hinnata isiku võimet käsitseda relva ohutult, kontrollitult ja sihipäraselt. Regulatsioon on kujundatud viisil, mis tagab ühtaegu nii õigusselguse kui ka halduspraktika ühtsuse üle Eesti.

Samas pean oluliseks ka regulatsiooni järjepidevat täiendamist, et kõrvaldada praktikas ilmnunud kitsaskohad ning vähendada põhjendamatut halduskoormust. Sellest lähtuvalt on Riigikogu menetluses relvaseaduse ja lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (855 SE), millega tehakse ka relvaeksamit puudutavaid muudatusi. Eelnõu § 1 punktiga 38 täiendatakse relvaseaduse (edaspidi *RelvS*) § 35 lõikega 6¹, mille kohaselt vabastatakse relvaeksami praktilise osa sooritamise kohustusest püssile relvaluba või soetamisluba taotlev füüsiline isik, kelle jahiseadusest (edaspidi *JahiS*) tuleneva jahieksami käigus sooritatud laskekatses või suuruluki jahilaskekatses sooritamises on möödunud vähem kui kuus kuud.

Muudatuse eesmärk on ühtlustada *RelvS*-i ja *JahiS*-i koostoimimist, vähendada halduskoormust ning kõrvaldada kehtivas õiguses esinev topeltnõue. Muudatus on vajalik, kuna see väldib samasisuliste laskekatses topeltsooritamist, vähendab taotleja aja- ja rahalist koormust, kahandab halduskoormust ja lühendab järjekordi. See ei vähenda avalikku turvalisust, arvestades, et nõutav pädevus on juba värskelt ja usaldusväärset tõendatud.

Täiendavalt juhin tähelepanu, et *RelvS*-i ja selle alusel kehtestatud siseministri 18.03.2015. a määruse nr 13 „Relvaeksami nõuded ja läbiviimise kord ning soetamisloa ja relvaloa andmise kord“ mõistes käsitatakse püssi ühtse relvaliigina, hõlmates nii sileraudseid kui ka vintraudseid püsse. Samuti ei võimalda Politsei- ja Piirivalveameti kinnised lasketiirud ohutusnõuetest tulenevalt täiskaliibriliste vintraudsete ega sileraudsete püsside kasutamist.

Järgnevalt vastused esitatud küsimustele:

1. Miks ei ole Siseministerium ligi 11 aasta jooksul ajakohastanud määrust nr 13, hoolimata selle ilmsetest puudustest ja praktilistest probleemidest relvaeksami läbiviimisel?

Siseministri 18.03.2015 määrust nr 13 „Relvaeksami nõuded ja läbiviimise kord ning soetamisloa ja relvaloa andmise kord“ on ajas muudetud ja täpsustatud vastavalt vajadusele, sh 2018, 2020 ja 2023. aastal. Seetõttu ei vasta tõele väide, et määrus on ligi 11 aastat muutmata püsinud.

Oluline on rõhutada, et regulatsiooni ajakohasust ei saa hinnata üksnes muudatuste sageduse alusel, vaid eelkõige selle järgi, kas norm täidab oma eesmärgi. Käesoleval juhul on regulatsioon kujundatud üldnormidena, mis võimaldavad seda rakendada erinevates praktilistes olukordades ilma pideva detailse ümberkirjutamise vajaduseta. Regulatsioon on jätkuvalt asjakohane ning täidab oma eesmärgi. Praktikast ilmnevad üksiküksimused ei anna alust järeldada, et regulatsioon tervikuna vajaks muutmist.

2. Kas Siseministerium on analüüsinud olukorda, kus sileraudsete püsside puhul puuduvad täielikult laskekatsede tingimused, mistõttu ei ole isikul võimalik täita seadusest tulenevat kohustust ega tõendada oma relva ohutu käsitsemise oskust oma relva kasutades?

Relvaeksami eesmärk ei ole kontrollida, kui hästi inimene oskab kasutada just ühte kindlat relva. Eesmärk on hinnata, kas inimene oskab relva üldiselt ohutult käsitada. See tähendab, et eksamil vaadatakse näiteks, kas inimene järgib ohutusreegleid, kas ta käsitseb relva kindlalt ja kas ta suudab sihtida ja tulistada kontrollitult.

Sileraudse püssiga (haavliteliga) laskmisel ei ole võimalik tulemust täpselt ja objektiivselt hinnata. Põhjus on selles, et haavlid hajuvad ja ei teki ühte selget tabamust märklehel. Seetõttu oleks hindamine liiga subjektiivne ja tulemusi oleks raske omavahel võrrelda.

Võib tekkida küsimus, kas sileraudse relvaga ei saa üldse eksamit teha? Saab küll — aga teatud tingimustel. Sileraudsest püssist võib lasta kuuliga, sest siis tekib selge tabamus märklehel ja tulemust saab hinnata samamoodi nagu teiste relvade puhul.

Seadus ega määrus ei nõua kindlat relvatüüpi eksamil. Väiksekaliibrilist püssi kasutatakse, sest sellega on lihtne ja ühtlane hinnata tulemusi ning see sobib hästi eksami korraldamiseks.

Eksami mõte ei ole kontrollida, kas inimene oskab kasutada ainult oma isiklikku relva. Oluline on, et ta suudaks käsitada relva ohutult ka üldiselt ning toime tulla ka sellise relvaga, millega ta pole harjunud.

3. Arvestades, et relvaseaduse muudatused võtavad aega, miks ei ole siseministerium kasutanud oma olemasolevat volitust määruse muutmiseks, et lahendada probleemid viivitamata ja vältida olukorda, kus ligi 60% eksami sooritajatest kukub läbi süsteemsete puuduste tõttu?

Ei saa nõustuda, et relvaeksami läbimise nõuded oleksid liialt ranged või et eksami tulemused viitaksid süsteemsetele puudustele kehtivas regulatsioonis.

Politsei- ja Piirivalveameti andmetel on relvaeksami laskekatse sooritamise määr viimastel aastatel olnud stabiilselt üle poole ning keskmiselt ligikaudu kaks kolmandikku eksaminandidest sooritab eksami edukalt. Seega ei viita selline tulemus ebaproportsionaalselt rangetele nõuetele ega süsteemsele tõrkele, vaid pigem sellele, et eksam täidab oma eesmärgi eristada piisava ettevalmistusega isikud nendest, kelle oskused ei vasta nõutavale tasemele.

Kehtiv regulatsioon, mille kohaselt teeb eksamineeritav kolm arvestuslikku lasku ning enne seda on võimalik teha üks proovilask, on teadlikult kujundatud tasakaalustatud lahendusena. See teenib mitut olulist eesmärki:

- välistab eksami kasutamise harjutusena ning tagab, et hinnatakse olemasolevat oskust;
- tagab eksami võrreldavuse ja ühtsuse kõigi eksamineeritavate vahel;
- võimaldab eksamit läbi viia mõistliku aja- ja ressursikuluga;
- toetab haldusmenetluse tähtaegadest kinnipidamist.

Ühe proovilasku eesmärk on anda eksamineeritavale võimalus hinnata relva omadusi, sealhulgas sihiku ja tabamispunkti omavahelist suhet, ning vajaduse korral teha kohandus. Samas ei ole eksami eesmärk võimaldada relva individuaalset „sisse laskmist“, kuna see tooks kaasa eksamineeritavate ebavõrdse kohtlemise ning muudaks eksamitulemused raskemini võrreldavaks.

Oluline on rõhutada, et relvaeksam ei ole tavapärane oskuse test, vaid puudutab otseselt avalikku julgeolekut. Tulirelva kasutamine eeldab kõrget vastutust, täpsust ja ohutust ning seetõttu peab eksam olema piisavalt nõudlik, et välistada olukorrad, kus relva omandab isik, kelle oskused ei ole piisavad.

Eksamitulemuse mõjutavad lisaks regulatsioonile mitmed individuaalsed tegurid, nagu:

- eksamineeritava varasem ettevalmistus ja treening;
- praktiline laskekogemus;
- stressitaluvus eksamisituatsioonis;
- oskus kohaneda konkreetse relvaga.

Neid tegureid ei ole võimalik ega ka põhjendatud taandada regulatsioonile ega käsitada süsteemse puudusena.

Leian, et kehtiv regulatsioon on proportsionaalne, eesmärgipärane ja piisav ning ei ole vajadust seda määruse tasandil muuta pelgalt eksami läbimise protsendi põhjal. Samas jätkab Siseministerium koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga eksami praktika jälgimist ning on valmis vajaduse korral kaaluma muudatusi, kui ilmnevad selged ja tõendatud probleemid regulatsiooni toimimises.

4. Kas ja millal on plaanis kehtestada relvaeksami regulatsioonis selged, relvaliigipõhised laskekatse tingimused, sealhulgas eraldi nõuded sileraudsetele püssidele?

Siseministerium ei pea vajalikuks kehtestada täiendavaid relvaliigipõhiseid laskekatse tingimusi. Ühtsete hindamiskriteeriumide kasutamine tagab:

- eksami tulemuste võrreldavuse;
- õiguse ühetaolise kohaldamise üle Eesti;
- halduspraktika läbipaistvuse ja kontrollitavuse.

Relvaliigipõhiste detailsete erisuste kehtestamine tooks kaasa keerukama ja killustatuma süsteemi, kus erinevate relvade lõikes oleksid erinevad standardid. See omakorda raskendaks nii eksami läbiviimist kui ka tulemuste võrdlemist ning võiks tekitada uusi võrdsusprobleeme.

5. Kuidas põhjendab Siseministeerium relvaomanike ebavõrdset kohtlemist võrreldes jahimeestega ning kas sellist erinevust peetakse proportsionaalseks ja õiguspäraseks?

Jahimeeste ja enese ning vara kaitseks relvaluba omavate inimeste suhtes kehtivad erinevad nõuded, sest nende tegevuse eesmärgid on erinevad. Jahimehed kasutavad relva kindlas kontekstis – jahipidamisel, mis on reguleeritud eraldi reeglite ja koolitustega. Enesekaitseks relva omavad isikud peavad olema valmis kasutama relva ettenägematutes olukordades, kus esmatähtis on ohutus ja kiire, kaalutletud tegutsemine.

Selline eristamine on põhjendatud mitmel põhjusel. Esmalt seetõttu, et eesmärgid on erinevad – jahipidamine on spetsiifiline tegevus, enesekaitse aga ettearvamatult olukord. Samuti on riskid erinevad – enesekaitse olukorrad toimuvad sageli avalikus ruumis või ootamatult, mistõttu on rõhk üldisel ohutusel, mitte kitsal erioskuse tasemel. Ka on õiguslik raamistik erinev. Jahindust reguleerivad eraldi seadused ja nõuded, relvaluba enesekaitseks aga teised normid, mille keskmes on avalik kord ja turvalisus.

Relvaeksami ja nõuete erinevus ei ole ebavõrdne kohtlemine, vaid erinevate olukordade arvestamine. Peamine eesmärk on tagada, et iga relvaomanik – sõltumata eesmärgist – suudaks relva käsitseda ohutult ja vastutustundlikult.

6. Kas Siseministeerium peab õiguspäraseks praktikat, kus haldusorgan kehtestab sisekorraga täiendavaid piiranguid (näiteks relvatüübi või kaliibri osas), mida ei ole ette nähtud seaduses ega ministri määruses?

Haldusorgan peab tegutsema üksnes talle seaduse ja selle alusel antud õigusaktidega antud volituste piires. Haldusorgan ei saa sisekorra eeskirjadega kehtestada isikute õigusi piiravaid täiendavaid tingimusi ja kohustusi, millel puudub selge õiguslik alus seaduses või selle alusel antud määruses. Selline põhimõte tuleneb nii seaduslikkuse põhimõttest kui ka õigusselguse ja õiguspärase ootuse kaitse nõuetest.

Samas on haldusorganil õigus ja kohustus korraldada menetluse läbiviimist ning kehtestada selleks tehnilisi ja korralduslikke reegleid, mis on vajalikud menetluse ühtsaks, ohutuks ja tõhusaks läbiviimiseks. Sellised reeglid ei tohi muuta ega kitsendada isikute õigusi võrreldes kehtiva õigusega, vaid peavad jääma menetluse praktilise korralduse raamidesse.

Eristada tuleb kahte liiki regulatsioone:

- 1) sisulised piirangud, mis mõjutavad isiku õigusi või kohustusi ning peavad seetõttu tulenema seadusest või selle alusel antud õigusaktist;
- 2) korralduslikud ja tehnilised täpsustused, mis on vajalikud haldusülesande praktiliseks elluviimiseks ega muuda isiku õiguste ulatust.

Relvaeksami kontekstis on eksami praktiline läbiviimine paratamatult seotud teatud korralduslike valikutega, näiteks:

- milliseid relvi konkreetses lasketiirus kasutada on võimalik ja ohutu;
- milline laskemoon on konkreetses tingimustes sobiv;
- kuidas tagada eksami ühtlane ja turvaline korraldus.

Sellised otsused võivad tuleneda objektiivsetest asjaoludest (nt lasketiiru tehnilised võimalused, ohutusnõuded, varustuse kättesaadavus) ning on käsitatavad haldusorganisiseseks töökorralduseks. Nende eesmärk on tagada eksami ohutu, sujuv ja võrreldav läbiviimine.

Oluline on siiski, et sellised korralduslikud täpsustused ei kitsendaks põhjendamatult isikute õigusi võrreldes õigusaktides sätestatuga ega looks varjatud või sisuliselt uusi kvalifikatsiooninõudeid. Samuti on oluline, et need oleksid objektiivselt põhjendatud ja proportsionaalsed ning praktikas läbipaistvad ja ühtselt kohaldatavad.

Kui sisekorraga kehtestatud tingimus omab sisuliselt piirangu iseloomu (nt välistab teatud relvatüübi kasutamise ilma selge õigusliku aluseta), tuleb selle kooskõla kehtiva õigusega eraldi hinnata. Sellisel juhul ei ole välistatud vajadus vastavat praktikat muuta või täpsustada regulatsiooni, et tagada õigusselgus ja ühetaoline kohaldamine.

Siseministerium teeb koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga, et analüüsida relvaeksami läbiviimise praktikat ning tagada selle vastavus kehtivale õigusele. Vajaduse korral täpsustatakse kas rakenduspraktikat või õiguslikku regulatsiooni, et vältida erinevat tõlgendamist ning tagada isikute võrdne kohtlemine.

Kokkuvõtvalt leian, et haldusorgan võib kehtestada üksnes selliseid korralduslikke täpsustusi, mis on vältimatult vajalikud eksami läbiviimiseks ega muuda õigusaktidest tulenevate õiguste ja kohustuste sisu.

7. Kas Siseministerium peab vajalikuks kehtestada relvaeksami läbiviimisel ühtsed ja kontrollitavad nõuded eksamirelvade tehnilise seisukorra, sihiseadistuse ning mõõtmismetoodika osas?

Siseministerium ei pea vajalikuks kehtestada täiendavaid õiguslikke nõudeid eksamirelvade täpsuse sertifitseerimise, sihiseadistuse standardiseerimise ega eraldi mõõtmismetoodika osas, kuna kehtiv regulatsioon koos rakenduspraktikaga tagab juba piisava objektiivsuse, usaldusväarsuse ja võrreldavuse.

Esiteks tuleb arvestada, et tulirelva täpsus ei ole iseseisev ja konstantne omadus, mida oleks võimalik üheselt sertifitseerida või standardiseerida. Lasketulemuse kujunemist mõjutab mitmete tegurite koosmõju, sealhulgas laskuri oskused ja kogemus, kasutatav laskemoon, relva individuaalsed omadused, samuti keskkonnatingimused (nt valgus, temperatuur, lasketingimused).

Seetõttu ei ole võimalik luua süsteemi, mis tagaks igas konkreetsetes eksamisituatsioonis mõõdetava ja võrreldava „absoluutse täpsuse“. Ka sertifikaadi olemasolu ei välistaks erinevusi tegelikus eksamisituatsioonis ega suurendaks seega eksami objektiivsust.

Teiseks on oluline rõhutada, et relvaeksami eesmärk on hinnata isiku oskust relva ohutult ja eesmärgipäraselt käsitseda, mitte relva tehnilisi omadusi. Eksami fookus on laskuri võimel järgida ohutusnõudeid, käsitseda relva korrektselt ja tabada sihtmärki etteantud tingimustes. Sellest tulenevalt ei ole põhjendatud kehtestada nõudeid, mis nihutaksid hindamise raskuskeskme relva tehnilistele parameetritele.

Kolmandaks on eksami läbiviijal – Politsei- ja Piirivalveametil – juba kehtiva õiguse alusel kohustus tagada, et eksamil kasutatavad relvad oleksid tehniliselt korras, ohutud ja sihtotstarbeliseks kasutamiseks sobivad. Relvade hooldus, kontroll ja vajaduse korral seadistamine toimub asutuse sisekorra kohaselt ning selle eest vastutab vastava pädevusega

spetsialist (relvur). Tegemist on professionaalse ja pideva kontrollimehhanismiga, mis on paindlikum ja tõhusam kui formaalne sertifitseerimiskohustus.

Neljandaks ei ole täiendavate tehniliste nõuete kehtestamine proportsionaalne. Arvestades eksami eesmärki ja olemust, ei annaks relvade täpsuse sertifitseerimine või eraldi mõõtmismetoodika kehtestamine sisulist lisaväärtust, kuid suurendaks halduskoormust ning muudaks eksami korraldamise põhjendamatult keerukaks.

Sarnast lähenemist kasutatakse ka teistes riiklikes eksamites, kus hinnatakse isiku oskusi standardtingimustes, mitte kasutatava vahendi individuaalseid omadusi. Näiteks sõidueksamil hinnatakse juhi oskusi ja liikluskäitumist, mitte konkreetse sõiduki tehnilisi eripärasid, eeldusel et sõiduk on tehniliselt korras ja ohutu.

Eeltoodust tulenevalt leiame, et kehtiv regulatsioon, mis kohustab tagama eksamirelvade tehnilise korrasoleku ja ohutuse ning jätab praktilise kontrolli pädeva asutuse ülesandeks, on piisav ega vaja täiendamist.

Kokkuvõttes leian, et kehtiv relvaeksami regulatsioon on eesmärgipärane, toimiv ning tagab relva ohutu käsitlemise oskuse kontrolli. Regulatsiooni muutmine ei ole käesoleval ajal vajalik.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister